

Pedagógusok önreprezentációja az enyhülés éveiben

Pénzes Dávid ELTE PPK 2013. Eger

Portrészorozat

1. Jausz Béla: Életemről, munkámról. Pedagógiai szemle, 1963. (13. évf.) 6. sz. 545–555. o.
2. Nagy Sándor: Életemről, munkámról. Pedagógiai szemle, 1963. (13. évf.) 9. sz. 829–840. o.
3. Ágoston György: Életemről, munkámról. Pedagógiai szemle, 1963. (13. évf.) 11. sz. 1021–1028. o.
4. Földes Éva: Életemről, munkámról... Pedagógiai szemle, 1964. (14. évf.) 1. sz. 75–82. o.
5. Kiss Árpád: Életemről, munkámról... Pedagógiai szemle, 1964. (14. évf.) 3. sz. 295–305. o.
6. Hermann Alice: Életemről, munkámról... Pedagógiai szemle, 1964. (14. évf.) 10. sz. 932–939. o.
7. Kelemen László: Életemről, munkámról... Pedagógiai szemle, 1964. (14. évf.) 6. sz. 579–586. o.
8. Szarka József: Utószó az „Életemről munkámról...” sorozathoz Pedagógiai szemle, 1965. (15. évf.) 3. sz. 266–267. o.

Szerkesztői kérdések

1. „Miben tudnám összegezni a nevelőképzésben eltöltött több évtizedes munkám tapasztalatait?”
2. „Milyennek ítéli meg a fiatal kutatók és oktatók helyzetét, felkészültségét és munkáját, illetve milyen tanácsokat adnék a fiatal kutatóknak és oktatóknak?”
3. „Milyen teendőket látok a pedagógiai közélet terén?”
4. „Mit tartok a mondottakon kívül fontosnak és mi foglalkoztat?”
(Jausz, 1963)

Biográfia, mint forrás

1. Napló, memoár, életrajz (K. Horváth, 2002)
2. Idősíkok: napló jelenidejű, memoár visszaemlékezés, életrajz
vegyes
3. Napjainkra „intézményesült”: munkahelyi CV-k, „sikerkönyvek” (K. Horváth, 2011)
4. „Fiktív önéletrajz” (K. Horváth, 2002)
5. Önéletírói paktum (Lejeune, 2003)

Kutatási kérdések

1. Hogyan emlékeznek vissza az iskolás éveikre (pozitív, negatív élmények)?
2. Milyen karrierkép rajzolódik ki?
3. 1945 utáni helyzetet miként értékelik?
4. Hogy látják saját szerepüket az '50-es években?
5. Hogyan látják a szakma és saját jövőjüket?

Ágoston György

DR. AGOSTON GYÖRGY
egyetemi tanár, Szeged

Életemről, munkámról...

Nagyon nehéz írnom önmagamról, életemről, munkásságomról. Az ilyen jellegű írás akkor indokolt, ha az életútban és az elvégzett munkában összeötvöződő életmű már többé-kevésbé teljes, és ha olyan értékes, hogy a belőle levonható tanulságok mások számára is mondanak valamit. Sem eddigi életutam, sem eddigi munkásságom nem jogosít fel arra, hogy tanulságait közzé tegyem. Nem szerénység mondatja velem a mondatokat, hanem inkább az a szerénytelen remény, hogy életutamból még sok hátra van, és hogy még sok lehetőségem lesz munkára, alkotásra.

Írnom mégis illik, mert a Pedagógiai Szemle Szerkesztőségének megtisztelő felkérése elől nem térhetek ki. Ha mások részéről nem is érdemlek figyelmet eme írásra, önmagam számára nem lesz haszontalan az eszmélkedés, a számadás a megtett útról, a megcselekedett dolgokról.

1920-ban születtem. Édesapám a MÁV-nál volt kalauz, édesanyám a háztartás gondját viselte. Szüleim nem jártak magas iskolákat, de megható és minden áldozatra kész ambíció élt bennük, hogy két fiúkból tanult, egyetemet végzett embereket neveljenek. Életem legnagyobb fájdalma, hogy egyikük sem tudta megérni reményeik valóra-

Kiss Árpád

DR. KISS ÁRPÁD

főiskolai tanár, Országos Pedagógiai Intézet

Életemről, munkámról...

Közönséges ember egyszerű élete... Lehet-e előadni írói eszközök igénybevétele nélkül? Nem szükségszerű-e, hogy rossz író mutasson be valamivel talán jobb pedagógust?

Szokatlan a feladat, tétlenül ülök írógépem előtt.

Két fiam dolgozik velem egy szobában. Látják, hogy nem haladok. Megkérdézik, mit teszek.

Megmondom. Szabadkozva, hogy leplezzem az ilyen jellegű írásműveket végső fokon motiváló hiúságot.

Mindkettő túl van a serdülésen. Tanárnak készülnek, izgatják őket a pálya lehetőségei, főleg a halhatatlanság esélyei.

— Szerencsés ember vagy, mondja a fiatalabb. Mindig jó helyen voltál...

Megértem. Az ismertté válásban része van a véletlennek. Hol indul meg valaki? Hol találja egy jelentősebb sorsfordulat? Értékelik-e pusztá jelenlétét egy döntő győzelemben, vagy senkitől nem látva ér el nagy bátorságot és önfeláldozást kívánó teljesítményt valahol a peremen? Az Országos Köznevelési Tanács irányítói között van-e, vagy az események sodrától távoleső kicsi iskolában vállal jóval nagyobb kockázatot tájékozatlan környezete átalakításában?

— Gondolod, hogy csak a szerencse...?

Hermann Alice

DR. HERMANN ALICE
Budapest

Életemről, munkámról...

Nem most, amikor a *Pedagógiai Szemle* szerkesztősége a nagyon megtisztelő felszólítást intézte hozzám, hanem már sokkal előbb foglalkoztatott a kérdés: mi az értelme ezeknek az írásoknak egy pedagógia-elméleti lap hasábjain? Oszintén megmondom: eleinte — és ebben azt hiszem, nem álltam egyedül — némi értetlenséggel fogadtam őket. Aztán megváltozott a véleményem. Nem lennék pszichológus (és nem írtam volna férjemmel Az első tíz év című könyvet), ha nem hinném, hogy az önéletrajzok értéke nagy az instruktív értéke. Sokat tanulhatunk egymás útjaiból és zsákutcáiból, meggyőződéseiből és tévedéseiből. Pedagógia-utatók élete-munkája különösen érdekes olvasmány. Hogyan lettek azzá, akik, miért „tették rá életüket” arra a tudományra, aminek tudomány-jellegét sokszor a benne élő is ingatagnak érzi? Izgalmas kérdés — a pszichológus még több adatot szeretne, következtetések levonására vágyik.

A kérdés persze másként vetődött fel, amikor a hozzám intézett felszólítást megkaptam. Sokáig gondolkodtam, hogy eleget tegegyek-e neki. Kissé megriadtam: beleillik-e az előttem állók sorába. Kevés a felmutatható „mű”, különösen koromhoz képest kevés. Az életem sem éppen a „tipikus” pedagógia-rajta”) győzött a visszapillantásnak, a „számadásnak”...

További kérdések

1. Milyen milyen mögöttes céllal jelentethette meg a lap a pedagógusi önéletírásokat? Hatalompolitikai megfontolások, kényszer az önkritikára vagy lehetőség a tisztázásra?
2. Milyen hivatkozási körrel legitimizálták önmagukat az enyhülés időszakában?

SZAKIRODALOM

1. Golnhofer Erzsébet – Szabolcs Éva (2009, szerk.): Iskola és történeti emlékezet. Felmérés 1947–48-ból. Gondolat Kiadó
2. Golnhofer Erzsébet – Szabolcs Éva (2013): Lázár György és a magyar pedológia – mítosz és valóság. In Magyar pedagógia 3. szám
3. K. Horváth Zsolt (2002): Önarcképcsarnok. A személyes emlékezés mint történelmi probléma. in Szekeres Andárás (szerk.): A történész szerszámosládája. L'Harmattan – Atelier
4. K. Horváth Zsolt (2011): Az életrajzi térről: szempontok a biográfiai módszer és a szinoptikus szemlélet történeti alkalmazásához. In Korall 44. sz. 154–176. o.
5. Lejeune, Philippe (2003): Az önéletírói paktum. In Z. Varga Zoltán (szerk.): Önéletírás, élettörténet, napló – Válogatás Philippe Lejeune írásaiból. L'Harmattan Kiadó, Budapest
6. Rainer M. János (2011): Bevezetés a kádárizmusba. L'Harmattan Kiadó